

**Program merytoryczny Ogólnopolskiego Konkursu Historycznego
„Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego...”
dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i zasadniczych szkół zawodowych
rok szkolny 2009/2010**

Celem Konkursu jest kształtowanie świadomości i postaw patriotycznych młodego pokolenia poprzez upowszechnianie wiedzy o historii oręża polskiego w różnych okresach historycznych oraz znaczeniu sił zbrojnych w życiu politycznym, ekonomicznym i kulturalnym państwa i narodu polskiego, budzenie zainteresowań przeszłością i rozwijanie indywidualnych uzdolnień uczniów, popularyzowanie wśród młodzieży tematyki obronnej i wiedzy o losach żołnierza oraz dziejach oręża polskiego, kształtowanie umiejętności kreatywno-krytycznego myślenia o dziejach minionych, a także rozwijanie umiejętności pracy ze źródłami historycznymi pisanymi i materialnymi, wzbogacenie form współpracy z uczniem zdolnym.

Temat przewodni konkursu:

„Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego w latach 972-1514 od Cedyni do Orszy”

Zakres tematyczny Konkursu:

Konkurs jest przeznaczony dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej, gimnazjum i zasadniczej szkoły zawodowej, szczególnie zainteresowanych historią oraz wykazujących się na wszystkich etapach umiejętnościami i wiedzą wynikającą z podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie historii, poszerzoną o treści pozaprogramowe. Zakres tematyczny konkursu obejmuje historię Polski i historię powszechną oraz dzieje oręża polskiego od X do XX w., z uwzględnieniem znajomości broni i barwy, architektury obronnej, literatury, malarstwa batalistycznego i portretowego, muzyki i pieśni, tekstów źródłowych, topografii wojskowej, heraldyki, sfragistyki i falerystyki (odznaki i znaki honorowe).

Zadaniem uczestników każdego etapu konkursu będzie:

- rozpoznawanie i interpretowanie różnego rodzaju źródeł historycznych;
- analizowanie ekspozycji muzealnej i rozpoznawanie poszczególnych zabytków;
- analizowanie filmów fabularnych i dokumentalnych, fotografii, malarstwa batalistycznego i portretowego, literatury pięknej – poezji i pieśni,
- umiejętność posługiwania się mapą i szkicem graficznym,

- rozpoznawanie elementarnych treści z zakresu uzbrojenia, umundurowania i symboliki wojskowej.

Uczniowie biorący udział w konkursie historycznym powinni spełniać następujące wymagania:

- a) zapoznać się z tekstami historycznymi i literackimi ujętymi w podstawie programowej dla odpowiedniego typu szkół, a ponadto z zestawem literatury zamieszczonym w niniejszym programie;
- b) wykazać się znajomością zagadnień z zakresu historii, określonych w podstawie programowej szkoły podstawowej, gimnazjalnej i zasadniczej szkoły zawodowej;
- c) swobodnie, płynnie i logicznie wypowiadać się na tematy i problematykę związaną z konkursem;
- d) wykazać się umiejętnością wyrażania i uzasadniania własnych opinii przy zastosowaniu odpowiedniej argumentacji;
- e) posługiwać się podstawowymi terminami i pojęciami historycznymi;
- f) dostrzegać związki historii z innymi dziedzinami, m.in. sztuką i literaturą.

Ocenie będą podlegały również wiadomości i umiejętności opisane w standardach wymagań będących podstawą sprawdzianu przeprowadzanego po VI klasie szkoły podstawowej i egzaminu gimnazjalnego.

Przebieg konkursu:

I etap – szkolny – czas trwania 90 minut

II etap – rejonowy – czas trwania 120 minut

III etap – wojewódzki – czas trwania 120 minut

WYKAZ LITERATURY

**Ogólnopolskiego Konkursu Historycznego
„Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego w latach 972-1514 od Cedyni do Orszy”**

Przygotowując się do pierwszych dwóch etapów Konkursu, wskazane jest korzystanie z:

- podręczników szkolnych,
- encyklopedii oraz leksykonów ogólnych i tematycznych,
- atlasów historii Polski,

- słowników historycznych i biograficznych,
- wydawnictw albumowych.

Uczestnicy III i IV etapu winni wykorzystać w szerokim zakresie wszelką dostępną dla nich literaturę obejmującą tematykę Konkursu.

Wymienione poniżej tytuły stanowią listę książek przydatnych do pogłębienia wiedzy historycznej.

- Adamczyk-Szczecińska H., Mańkowska A., Zalewska K., *Słownik szkolny. Postacie historyczne*, Warszawa 1997.
- *Atlas historii Polski, mapy, komentarze*, Warszawa 2000.
- Bałdowski J., *Grunwald i okolice*, Warszawa 1983.
- Baszkiewicz J., *Polska czasów Łokietka*, Warszawa 1968.
- Biskup M., *Trzynastoletnia wojna z Zakonem Krzyżackim*, Warszawa 1967.
- Bogucka M., *Dawna Polska*, Warszawa 1974.
- Bogucka M., *Dzieje Polski w zarysie*, Warszawa 1974.
- Bogucka M., *Kazimierz Jagiellończyk*, Warszawa 1978.
- Bogucka M., *Kazimierz Jagiellończyk i jego czasy*, Warszawa 1981.
- Bunsch K., *Warna 1444*, Warszawa 1971.
- Ciejka M., *Notatki z lekcji historii. Starożytność i Średniowiecze*, Kraków 2001.
- Długosz J., *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa polskiego. Księga IX*, Warszawa 1975.
- Długosz J., *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa polskiego. Księga X 1370-1405*, Warszawa 1981.
- Długosz J., *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa polskiego. Księga X i XI 1406- 1412*, Warszawa 1982.
- Długosz J., *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa polskiego. Księga XI 1415-1450*, Warszawa 1985.
- *Dzieje Polski* pod red. Jerzego Topolskiego, Warszawa 1976.
- Dybkowska A., Żaryn J., Żaryn M., *Polskie dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności*, Warszawa 1996.
- *Encyklopedia szkolna. Historia*, Warszawa 1993.
- Gall Anonim, *Kronika Polska*, Przekład Roman Grodecki, Wrocław 1965.
- Gall Anonim, *Wielkie czyny Bolesława Krzywoustego*, Warszawa 1948.
- Garlicki A., *Poczet królów i władców polskich*, Warszawa 1978.
- Górski K., *Pokój toruński 1466 roku i jego znaczenie dla Polski*, Warszawa 1966.
- Grabski A. F., *Bolesław Chrobry 967-1025*, Warszawa 1970.
- Grabski A. F., *Mieszko I 930-992*, Warszawa 1973.
- Grabski A. F., *Polska sztuka wojenna w okresie wczesnofeudalnym*, Warszawa 1959.
- Hensel W., *Budownictwo obronne za czasów pierwszych Piastów*, w: *Początki państwa polskiego. Księga tysiąclecia*, Poznań 1962, t. I.
- Jasienica P., *Polska Jagiellonów*, Warszawa 1988.
- Jasienica P., *Polska Piastów*, Warszawa 1989.
- Kaczmarczyk Z., *Polska czasów Kazimierza Wielkiego*, Kraków 1964.
- Klubówna A., *Kazimierz Wielki*, Warszawa 1967.

- Klubówna A., *Ostatni z wielkich Piastów*, Warszawa 1982.
- Koskowski A., *Pod murami Malborka*, Warszawa 1985.
- Kosman M., *Jagiello królem Polski*, Warszawa 1987.
- Kozielski S., *Polska broń. Broń palna*, Wrocław 1975.
- Krakowski S., *Polska w walce z najazdami tatarskimi w XIII w.*, Warszawa 1956.
- *Kronika Thietmara*, opracowanie M. Z. Jedlicki, Poznań 1953.
- Krwawicz M., *Marynarka Wojenna i obrona polskiego wybrzeża w dawnych wiekach*, Warszawa 1961.
- Kuczyński S. M., *Bitwa pod Grunwaldem*, Katowice 1985.
- Kuczyński S. M., *Król Jagiello ok. 1351-1434*, Warszawa 1987.
- Kuczyński S. M., *Wielka wojna z Zakonem Krzyżackim w latach 1409-1411*, Warszawa 1987.
- Latoś H., *Władysław Łokietek 1260-1333*, Warszawa 1969.
- Lisowska-Niepokólczycka A., *Wielki król*, Warszawa 1977.
- Maleczyński M., *Bolesław III Krzywousty*, Warszawa 1975.
- *Mały słownik terminologiczny dawnej architektury obronnej w Polsce*, Wrocław 1974.
- Miśkiewicz B., *Wojskowość polska w okresie wczesnofeudalnym*, w: *Historia wojskowości polskiej. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 1972.
- Mitkowski J., *Bolesław Krzywousty*, Warszawa 1981.
- Nadolski A., *Grunwald*, Łódź 1986.
- Nadolski A., *Polska broń. Broń biała*, Wrocław 1974.
- Nadolski A., *Polskie siły zbrojne i sztuka wojenna w początkach państwa polskiego*, w: *Początki państwa polskiego. Księga tysiąclecia*, Poznań 1962, t. I.
- Nowak T., *Władysław Łokietek – polityk i dowódca*, Warszawa 1978.
- Nowak T., *Z dziejów techniki wojennej w dawnej Polsce*, Warszawa 1965.
- Nowak T., Wimmer J., *Historia oręża polskiego 963-1795*, Warszawa 1981.
- Nowiński K., *Obrona Głogowa*, Warszawa 1986.
- Olejnik K., *Działalność militarna Polski w czasach Kazimierza Wielkiego*, Poznań 1966.
- Olejnik K., *Rozwój polskiej myśli wojskowej do końca XVII w.*, Poznań 1976.
- Pajewski J., *Buńczuki i koncerz. Z dziejów wojen polsko-tureckich*, Warszawa 1978.
- Pietras Z. S., *Kazimierz Odnowiciel*, Katowice 1979.
- Pietras Z. S., *Mieszko II 990-1034*, Warszawa 1972.
- *Poczet Królów i Księżąt Polskich*, Warszawa 1987.
- Sienkiewicz W., *Słownik historii Polski*, Warszawa 2005.
- Snoch B., *Słownik szkolny. Terminy i pojęcia historyczne*, Warszawa 1990.
- Topolski J., *Historia Polski*, Poznań 2003.
- Tyszkiewicz J., Móravski K., *Krzyżacy*, Warszawa 1979.
- Werner J., *Polska broń. Łuk i kusza*, Wrocław 1976.
- Wimmer J., *Historia piechoty polskiej do roku 1864*, Warszawa 1978.
- Wrzonkowska Z., *Uzbrojenie i ubiór rycerski Piastów śląskich od XII do XIV w.*, Łódź 1976.
- Wyrozumski J., *Kazimierz Wielki*, Wrocław 1982.
- Wyrozumski J., *Kazimierz Wielki i jego dzieło 1333-1370*, Kraków 1971.
- *Wypisy źródłowe do historii polskiej sztuki wojennej*, Warszawa 1953-1961, z. I – IV.

- *Zarys dziejów wojskowości polskiej do roku 1864*, Warszawa 1965-1966, t. I.
- Zientara B., *Henryk Brodaty*, Wrocław 1978.
- *Żołnierz polski. Ubiór, uzbrojenie i oporządzenie od wieku XI do 1960* (album z rysunkami Bronisława Gembarzewskiego), Warszawa 1960, t. I.
- Żygulski Z., *Broń w dawnej Polsce na tle uzbrojenia Europy i Bliskiego Wschodu*, Warszawa 1975.

Zeszyty historyczne:

- Labuda G., *Pierwsze państwo polskie. Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Kiryk F., *Wielki król i jego następca. Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Samsonowicz H., *Lokietkowe czasy. Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Olejnik K., *Cedynia, Niemcza, Głogów, Krzyszków. Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Jasiński T., *Przerwany hejnał. Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Jureczko A., *Testament Krzywoustego. Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Potkowski E., *Grunwald 1410. Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Swoboda W., *Warna 1944. Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Biskup M., *Wojna trzynastoletnia. Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, Krajowa Agencja Wydawnicza.
- *Historia Rzeczypospolitej. Władcy Polski*, „Rzeczpospolita” dodatek.
- *Historia Rzeczypospolitej. Zwycięstwa oręża polskiego*, „Rzeczpospolita” dodatek.
- *Kronika Polski*, Kraków 1998, wyd. Kluszczyński.